

**VALITSUSKOMISJONI JA OMAVALITSUSLIITUDE KOOSTÖÖKOGU  
DELEGATSIOONI LÄBIRÄÄKIMISTE II VAHEPROTOKOLL 2008. AASTA  
RIIGIEELARVE NING “RIIGI EELARVESTRATEEGIA 2008-2011. AASTA” OSAS**

Läbirääkimiste poolteks on Vabariigi Valitsuse poolt moodustatud valitsuskomisjon ja Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsioon. Valitsuskomisjoni juhib regionaalminister, Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni juhivad Eesti Linnade Liidu juhatuse esimees ja Eesti Maaomavalitsuste Liidu esimees.

Pooled juhivad oma tegevuses Euroopa Kohalike Omavalitsuste Harta põhimõtetest; Põhiseaduse § 154 ja § 157, Eesti Vabariigi seadustest, poolte poolt kinnitatud läbirääkimiste töökorrast, Eesti Vabariigi Valitsuse ministriumidevahelise komisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni 2007. aasta riigieelarve osas läbirääkimiste lõpp-protokollis kokkulepitust ja käesolevate läbirääkimiste käigus vastu võetud otsustest.

### **Läbirääkimiste lähtealused**

1. Kohalike omavalitsuste otsustusõiguse ja vastutuse suurendamine, kohalike omavalitsuste poolt osutatavate avalike teenuste kättesaadavuse parandamine ja kvaliteedi tõstmine.
2. Omavalitsustele stabiilse, seadustel põhineva tulubaasi kindlustamine, mis tagab neile seadustega ja seaduste alusel pandud ülesannete täitmiseks vajalikud tulud, võimaldab teha kohalikuks arenguks vajalikke investeeringuid ning tagab omavalitsuste jätkusuutliku arengu.
3. Riigi poolt osutatavate või rahastatavate teenuste tagamine mahus, mis võimaldavad teenuste kättesaadavust ja kvaliteedi ning ei loo täiendavat survet kohalike omavalitsuste eelarvetele.
4. Olemuselt omavalitsuslike funktsioonide kohalikele omavalitsustele üleandmise küsimustes läbirääkimiste jätkamine.

### **Läbirääkimiste käik**

#### **I Kohalike omavalitsuste tulubaas ja riigieelarvest finantseerimine**

**Eesmärk:** *Kohalikele omavalitsustele vajaliku tulubaasi kindlustamine.*

#### **1. Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni ettepanekud:**

- 1.1. Näha ette omavalitsuste eelarvetesse laekuva üksikisiku tulumaksu osa suurendamine mitte vähem kui 1,0 protsendipunkti võrra, sh:
  - 1.1.1. käesolevaks ajaks jõustunud õigusaktidega kohalikele omavalitsustele lisandunud kuid tulubaasiga katmata kohustuste osaliseks täitmiseks 0,6 protsendipunkti ning
  - 1.1.2. kohaliku infrastruktuuri põhivara kulumi korvamiseks ja investeeringuvajaduste osaliseks katmiseks 0,4 protsendipunkti.
- 1.2. Näha ette tasandusfondi “k” valemiga omavalitsustele eraldatava osa suurenemine võrdeliselt kohalikesse eelarvetesse laekuva üksikisiku tulumaksu osa suurendamisega täiendavas summas vähemalt 750 miljonit (arvestuslikult) krooni, tasandamiseks maksutuludest laekuvate vahendite ja kulutuste ebaühtlast jagunemist.
- 1.3. Teehoiu korraldamise tagamiseks suurendada teeseaduses kütuseaktsiisist laekuvate vahendite kohalike teede hoiuks eraldatavat osa 30 %-ni. Töötada välja ja rakendada

teehoiuvahendite jaotuses uus kulupõhine teehoiu vahendite jaotussüsteem, arvestades riiklikus teeregistris olevate andmetega kohalike teede osas.

- 1.4. Keskkonnaministeeriumi eelarves kavandada vahendid kohalikesse eelarvetesse laekuva maamaksu vähenemise hüvitamiseks täies mahus Vabariigi Valitsuse poolt tehtud ja tehtavate maamaksuvabastuste osas.
- 1.5. Lisada tasandusfondi sihtotstarbelised vahendid Tallinna linnale – pealinna funktsiooni täitmiseks vajalike kulutuste katteks (traditsioonilised Vabariigi aastapäeva üritused, erakorralised kulud seoses kõrgete väliskülaliste vastuvõtuga, riiklikult tähtsate objektide kõrgendatud korrashoiuga seotud kulud).
- 1.6. Kaasata omavalitsusliidud Euroopa Liidu struktuurifondide programmeerimisperioodi 2007 - 2013 rakendamise protsessi ning arvestada strateegiliste otsuste langetamisel kohalike omavalitsuste kui oluliste partneritega riiklike eesmärkide täitmisel.
- 1.7. Järgida põhimõtet, et kohalike omavalitsuste poolt lepingu alusel riigi funktsioonide täitmine peab olema riiklike vahenditega kaetud ning kohalikud omavalitsused lepingu ettevalmistamise läbirääkimistesse kaasatud.
- 1.8. Reformimata riigimaade hooldamise ja haljastamise kulutused tuleb katta riigieelarvest.
- 1.9. Algatada väikesaarte seaduse muudatus, lisada püsiasiustusega saarte loetellu sealt puuduvad saared ja eraldada saari haldavatele omavalitsustele eritoetust vähemalt 8 miljonit krooni.
- 1.10. Rahandusministeeriumil kajastada riigieelarve strateegias kohalike omavalitsuste tulubaasi arenguga seonduv informatsioon ning korraldada ministeeriumite haldusalade tegevusvaldkondade meetmete maksumuste raames riigieelarvest kohalikele eelarvetele suunatavate vahendite mahtude kajastamine et tagada omavalitsustele eelarvete planeerimisel täiendav stabiilsus.
- 1.11. Rahandusministeeriumil analüüsida kohalike omavalitsusüksuste vähemalt viimase kolme aasta kulude dünaamikat, struktuuri ja seoseid tulubaasiga, esitada ettepanekud tulubaasi ja tasandusfondi moodustumise kaasajastamiseks.
- 1.12. Analüüsida võimalusi üksikisiku tulumaksu kohalikesse eelarvetesse laekuva osa kohalikuks tulumaksuks muutmiseks, vastavalt kohalike maksude seaduse põhimõtetele.
- 1.13. **Mittesihtotstarbelised eraldised kohaliku omavalitsuse üksustele jooksvateks kuludeks tasandusfondi:**

	<b>Eraldised riigieelarvest (tuhat krooni)</b>	<b>2006 tegelik</b>	2007 RE	<b>2008 taotlus</b>
HTM	Õpilaste koolitoitlustamise toetamiseks	233 707	222 022 <sup>1</sup>	Arvestuslikult <sup>2</sup>
HTM	Õpilaste koolitranspordi toetuseks	-	-	200 000
HTM	Hariduskulud, s.h	2 468 087	2 854 522	Arvestuslikult
HTM	- pedagoogide töötasu, sotsiaalmaks, täienduskoolitus	2 146 168	2 483 140	Arvestuslikult
HTM	- hariduskorralduslikud ja ühistegevuse kulud	14 000	14 000	20 000
HTM	-õpikud, õppevahendid	46 512	103 806	Arvestuslikult

<sup>1</sup> 10,42 krooni õpilase kohta koolipäevas.

<sup>2</sup> 20 krooni õpilase kohta koolipäevas.

HTM	- üldhariduskoolide investeerimiskomponent	230 349	240 471	264 825
HTM	Toetus huvikoolide kulude osaliseks katmiseks			150 000
SoM	Toimetulekutoetus	295 583	227 469	Arvestuslik
SoM	Sotsiaaltoetuste ja –teenuste osutamise ja arendamise kulud	32 417	32 000	38 000
VV	Toetus väikesaarelistele omavalitsustele	6 000	6 000	8 000
VV	Pealinna funktsioonid	-		4 000
VV	Tasandusfond	1 143 826	1 430 000	

#### 1.14. Eraldised läbi ministeeriumide eelarvete

	<b>Eraldised riigieelarvest (tuhat krooni)</b>	<b>2006 tegelik</b>	2007 RE	<b>2008 taotlus</b>
MKM	Kohalike teede hoid	265 000 + 4 000	429 000	<sup>3</sup>
SoM	Sotsiaalministeeriumi investeringutoetused (sh KOV lastekodud)	21 000	21 030	240 000
KuM	Kultuuriministeeriumi investeringutoetused	97 976	132 836	250 000
SiM	Eraldised üleriigilistele omavalitsusliitudele	2 000	2 000	8 000
SiM	Eraldised maakondlikele omavalitsusliitudele			15 000
SiM või VV	Eraldis kohalike omavalitsuste uurimis- ja koolituskeskuse loomiseks			2 000
KeM või RM või VV	Eraldised keskkonnaprojektide ehitushindade kallinemise kompenseerimiseks EL ees võetud kohustuste täitmiseks (v.a. välisabi)		45 206	Arvestuslik
HTM	HTM investeringute toetused (k.a. kutseõppeasutused)	44 332	118 908	

## 2. Valitsuskomisjoni ettepanekud:

- 2.1 Kohalike omavalitsuste tulubaasi (tulumaks ja tasandusfond kokku) osakaal SKP-s on stabiilne.
- 2.2 Maakondlike omavalitsusliitude tugevdamiseks (KOV-ide ühised teenused või hanked) meetmete väljatöötamine.
- 2.3 Valdcondades, kus ülesanded on jagatud riigi ja omavalitsuste vahel lepitakse kokku läbirääkimiste lõpp-protokollis lisaks riigieelarvelistele toetustele ka omavalitsuste eelarvetest tuleva finantseerimise maht.
- 2.4 Keskpikal perioodil kohalike omavalitsuste koondeelarve tasakaalu või ülejäägi saavutamine.
- 2.5 Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse ja kohaliku omavalitsuse maksejõuetuse seaduse rakendamine 2008. aasta algusest.

<sup>3</sup> -30 % teehoiuvahenditest.

- 2.6 Ettepanekud riigieelarvest kohalikele omavalitsustele tehtavate investeeringute toetusmeetmete jaotuspõhimõtete korrastamiseks või uute põhimõtete väljatöötamiseks.
- 2.7 Kohalikele omavalitsustele laekuva tulumaksu osa jaotuspõhimõtete muutmise selliselt, et deklaratsioonita tulumaksu ei kanta kohalikele omavalitsustele tulumaksu ettemaksuna ning tulumaksu ja maamaksu intressid laekuvad riigieelarvesse.
- 2.8 Maamaksuseaduses kehtestada looduskaitsealadele ühtne maamaksu soodusmäär 50%.
- 2.9 Tasandusfondi jaotuspõhimõtete muutmise loodusvarade kasutamise tasude osas eesmärgiga loodusvarade kasutamise tasud arvata välja tasandusfondi arvestuslike tulude komponendist

## 2.1 Kohalike omavalitsuste põhinäitajad

	2004	2005	2006	2007*	2008*	2009*	2010*	2011*
SKP (miljard krooni)	146,7	173,1	204,6	234,5	267,1	300,8	335,2	372,2
Tulumaks	5 555	6 350	7 870	9 190	10 345	11 465	12 650	13 925
Maamaks	476	506	517	540	566	594	624	655
Kohalikud maksud	94	118	132	143	153	163	174	186
Keskonnatasud	122	136	184	214	229	244	260	277
Tasandusfond*	1 000	950	1 132	1 430	1 430	1 430	1 430	1 430
KOV tulud	12 865	14 651	18 141	20 400	23 800	27 200	30 000	33 200
KOV maksutulud**	6 247	7 109	8 704	10 088	11 294	12 466	13 708	15 043
Tulubaas kokku (tulumaks ja tasandusfond)	6 555	7 300	9 002	10 620	11 775	12 895	14 080	15 355
KOV kulud	13 079	15 019	17 846	20 400	23 800	27 200	30 000	33 200
KOV eelarvete koondtasakaal	-214	-368	295	0	0	0	0	0
KOV võlg kokku	4 074	4 540	4 979	4 678	4 878	5 078	5 278	5 478
KOV eelarve tulud SKP-s	8,8%	8,5%	8,9%	8,7%	8,9%	9,0%	8,9%	8,9%
KOV maksutulud SKP-s	4,3%	4,1%	4,3%	4,3%	4,2%	4,1%	4,1%	4,0%
KOV tulubaas SKP-s	4,5%	4,2%	4,4%	4,5%	4,4%	4,3%	4,2%	4,1%
KOV koondtasakaal SKP-s	-0,1%	-0,2%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
KOV koondvõlg SKP-s	2,8%	2,6%	2,4%	2,0%	1,8%	1,7%	1,6%	1,5%
KOV eelarve tulude kasv	8,3%	13,9%	23,8%	12,5%	16,7%	14,3%	10,3%	10,7%
KOV tulubaasi kasv	5,4%	11,4%	23,3%	18,0%	10,9%	9,5%	9,2%	9,1%
KOV eelarve tulud riigieelarve tuludest	27,7%	26,6%	26,7%	26,9%	26,3%	27,1%	27,0%	27,9%
Riigieelarve tulud	46 385	55 148	67 850	78 244	90 529	100 419	111 230	118 845
Riigieelarve tulud SKP-s	31,6%	31,9%	33,2%	33,4%	33,9%	33,4%	33,2%	31,9%
Riigieelarve kasv	12,3%	18,9%	23,0%	15,3%	15,7%	10,9%	10,8%	6,8%
Riigieelarve puhastulud	25 890	30 392	36 861	40 695	45 413	49 111	55 061	60 689

\* Prognoos

### **Kokkulepe**

1. Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse eelnõu ja kohaliku omavalitsuse üksuse maksejõuetuse seaduse eelnõu arutamiseks kutsutakse kokku rahanduse töörühma alamtöörühm.

2. Riigieelarvest kohalike omavalitsustele tehtavate investeringutoetuste jaotuspõhimõtete korrastamist ja kohalike omavalitsuste investeerimisvõimekust käsitletakse ühtse tervikuna.

## **II Haridus- ja noorsootöö**

***Eesmärk:** Rahastamis põhimõtete kokkuleppimine riigi ja kohalike omavalitsuste vahel hariduse ning noorsootöö valdkonnas selleks, et kindlustada alus- ja üldhariduse ning noorsootöö s.h. huvihariduse kättesaadavus kõigile soovijatele ja nende avalike teenuste kõrge kvaliteet. Haridustoetusteks ette nähtud vahendid (koos kohaliku omavalitsuse tulubaasiga) peavad katma seaduste ja seaduste alusel kohalikele omavalitsustele pandud ülesannete täitmise.*

### **1. Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni ettepanekud:**

- 1.1. Jätkata läbirääkimisi riigieelarvest kohalikele eelarvetele eraldatava haridustoetuse süsteemi muutmiseks vastavalt 2007. aasta eelarveläbirääkimistel saavutatud kokkulepetele uue rahastamismudeli osas. Mudel peab arvestama lisaks õpilaste arvule klassis ka klassikomplekte, õppekava kallidust erinevatel kooliastmetel, laste erivajadusi, kakskeelsust, õpetaja kvalifikatsiooni, klassijuhatamise tasu ja kooli juhtimiskulusid ning lisavahendeid töötasude diferentseerimiseks ja koolikorralduslikeks muudatusteks.
- 1.2. Haridustoetuse määramisel rääkida eraldi läbi iga arvestusliku kuluelemendi suuruse ja jaotuse osas.
- 1.3. Haridustoetusteks ette nähtud vahendid peavad katma seaduste ja seaduste alusel kohalikele omavalitsustele pandud ülesannete täitmise, sealhulgas:
  - 1.3.1. tagama hariduse kättesaadavuse I ja II kooliastmes õpilase kodu lähedal, hariduse kvaliteedi III- ja gümnaasiumiastmes;
  - 1.3.2. erivajadustega laste tugisüsteemide arengu;
  - 1.3.3. koolikorralduslike muudatustega kaasnevate omavalitsuste kulude katmise;
  - 1.3.4. omavalitsusüksuse sisese palgapoliitika kujundamist ja heade õpetajate suuremat motiveerimist;
  - 1.3.5. õppekavale vastavate õpikute ja õppevahendite kulude katmise;
  - 1.3.6. munitsipalkoolide- ja lasteasutuste pedagoogide täienduskoolituse rahastamise;
  - 1.3.7. investeringute tegemise vähemalt 15 % kasvuga võrreldes 2007. aastal eraldatuga.
- 1.4. Analüüsida haridusvaldkonna investeringutoetuse vahendite vajadust ja võimalusi nende lisamiseks omavalitsuste tulubaasi.
- 1.5. Kavandada riigieelarves vahendid ainesektsioonide, keelekeskuste, noorte-, õpilas- ja pedagoogide ürituste ja koolituse korraldamise kulude katteks vähemalt 20 miljoni krooni ulatuses ning eraldada need otse maakondlikele omavalitsusliitudele ja Tallinna, Tartu ja Pärnu linnale.
  - 2.1. Kavandada täiendavaid ressursse riikliku üldhariduse arengukavaga kohalikele omavalitsusüksustele alushariduse valdkonnas (sh koolieelse eelõpetuse võimaldamine) pandud ülesannete täitmiseks.
  - 2.2. Määrata riigieelarvest toetus valla- ja linnaeelarvetele huvikoolidega seotud kulude osaliseks katmiseks vähemalt 150 miljoni krooni ulatuses lähtudes valla või linna haldusterritooriumil asuvates huvikoolides huviharidust omandavate õppurite arvust, huviala valdkondadest ja riiklikest prioriteetidest.

- 2.2.1. Läbirääkimiste käigus leppida kokku toetuste jaotamise tingimused ja kord ning toetuste arvestuslik suurus õppuri kohta.
- 2.2.2. Otsida võimalusi nn "ringiraha" eraldamiseks kohalikele omavalitsustele, et luua võimalused kõigile noortele spordi- ja huvialaga tegelemiseks.
- 2.3. Kõigi põhikooli õpilaste toitlustamise rahastamise toetamiseks planeerida riigieelarves vahendid arvestusega 20 krooni põhikooli õpilase kohta koolipäeva arvestuses.
- 2.4. Analüüsida võimalusi kõigi õpilaste tasuta toitlustamiseks ja selleks vajalike vahendite lisamiseks kohalike omavalitsuste tulubaasi.
- 2.5. Suurendada õpilaskodude rahastamise mahtu (sh. investeeringuteks), et tagada õpilaskodu kohtade olemasolu ja katta koolivõrgu muudatustest tulenev vajadus.
- 2.6. Eraldada riigieelarvest kohalike eelarvete toetamiseks õpilaste koolisõidu kulude katmisel vähemalt 200 miljonit krooni. Töötada välja ühtne süsteem õpilaste koolisõidu kulude katmiseks.
- 2.7. Näha ette täiendavad vahendid ujumise algõpetuse toetamiseks ja jätkusuutlikkuse tagamiseks. Eraldis peab võimaldama üürida ujulaid, katta õpilaste transpordikulud ning katta ujumisõpetajate töötasu. Vahendid kavandada haridustoetuse hulgas.
- 2.8. Õpetamise kõrge kvaliteedi tagamiseks kohalikele omavalitsustele kuuluvates üldhariduskoolides läbi kvalifitseeritud õpetajate olemasolu teeme ettepaneku muuta senist riigieelarvelistel kohtadel õppimisega kaasnevaid tingimusi selliselt, et tagada lõpetajate tööle asumine üldhariduskoolides.

## 2. Valitsuskomisjoni ettepanekud:

1. Jätkata läbirääkimisi riigieelarvest kohalikele eelarvetele eraldatava haridustoetuse süsteemi muutmiseks vastavalt 2007. aasta eelarveläbirääkimistel saavutatud kokkulepetele uue rahastamismudeli osas eesmärgiga rakendada seda alates 2008. aastast.

Uus üldharidussüsteemi rahastamismudel käsitleb eelkõige õpetajate palgavahendite jaotuspõhimõtete muutmist ning tagab senisest paremini hariduse kättesaadavuse (s.h. koduläheduse I ja II kooliastme õpilasele) ning kvaliteedi (s.h. põhikooli III ja gümnaasiumiastme õpilastele). Rahastamismudel on õppekava- ja arvestusliku klassikomplekti põhine. Mudel arvestab lisaks õpilaste arvule klassis ka klassikomplekte, õppekava maksumust erinevatel kooliastmetel, laste individuaalsust ja hariduslikke erivajadusi ning sellega seotud tugisüsteeme, kakskeelset õpet, õpetaja kvalifikatsiooni, lisades täiendava ressursi klassijuhataja tasu ja kooli juhtimiskulude (direktori, õppealajuhataja palgavahendid) ning pedagoogide täienduskoolituse kulude kompenseerimiseks. Mudeli paindlikkus võimaldab ka töötasude diferentseerimist, läbi viia koolikorralduslikke muudatusi ja arvestada õpilase individuaalsusega.

2. Jätkata läbirääkimisi haridustoetuse oluliste kuluelementide suuruse ja jaotuspõhimõtete osas:

- 2.1. Valitsusprogrammi kohaselt on kavas tagada õpetajate palgavahendite tõus sellises ulatuses, et nooremõpetaja palga alammäär ületaks 2011 riigi keskmise palga. Haridus- ja Teadusministeerium taotleb 2008 riigieelarves üldhariduskoolide palgavahendite 15% kasvu. Samas on valitsuskomisjon seisukohal, et kohapealse palgapoliitika kujundamine ja heade õpetajate motiveerimine sõltub konkreetsest koolipidajast-omavalitsusest, lähtuvalt üleriigiliselt kokku lepitavatest palga alammääradest (kokkuleppe mittesaavutamisel Vabariigi Valitsuse poolt kehtestavatest palga alammääradest), samuti kohalikest tingimustest ja tööturu pakkumistest.

2.2. Õppevahendite soetamise toetamine tagab võimaluse täita riiklike õppekavade nõuded sõltumata õpilase majanduslikust või sotsiaalsest taustast. 2007 toetati 1.-9. klassides õpikute ja õppevahendite muretsemist 740 krooniga õpilase kohta, 10.-12. klassides õpikute muretsemist 282 krooniga õpilase kohta. Sellega oli kaetud õpilastele õpikute ja töövihikute, töölehtede jms kulud. 2008 riigieelarvest jätkatakse õppevahendite ja õpikute toetamist õpilase kohta samas mahus.

2.3. Lisavahendid tugisüsteemide (logopeedide ja abiõpetajate) rakendamise toetamiseks kavandatakse riigieelarve strateegia perioodi lõpuks.

2.4. Riigieelarve strateegia 2008-2011 kohaselt töötatakse välja ja viiakse ellu kõiki õpetasemeid ja –liike hõlmav e-õppe riiklik programm ehk Tiigrihüpe II, millega nähakse ette kaasaegse tehnilise varustuse soetamine kõikidele koolidele ja õppetarkvara ning e-õppe keskkondade arendamine vastavalt ajakohastatud õpikeskkonna ja õppevahendite standardile. Haridus- ja Teadusministeerium planeerib koolide IKT infrastruktuuri täiendamiseks rakendada koostöös kohalike omavalitsustega kaasrahastamise põhimõtet ja kavandab 2008 eelarves selleks täiendavad vahendid.

3. Tulenevalt haridusvaldkonna võrdlemisi suurest investeeringute vajadusest on Riigieelarve strateegias ette nähtud kapitalikomponendi suurendamine munitsipaalkoolide pearahas, eesmärgiga säilitada eelmise aastaga võrdne kasvutempo. Investeeringutoetuse jaotuspõhimõtete üle (s.h. lisamise üle omavalitsuste tulubaasi) jätkatakse läbirääkimisi.

Investeeringukomponent võimaldab kohalikel omavalitsustel muuhulgas katta ka omavahendite vajaduse munitsipaalomandis olevate haridusobjektide investeeringute taotlemisel EL struktuurifondide vahendite Elukeskkonna arendamise rakenduskavas kavandatud meetmetest. Üleriigiliste omavalitsusliitude esindajad kaasatakse nende meetmete rakendamisprotsessi.

4. Muudeks hariduskorralduslikeks ja ühistegevuseks ettenähtud vahendite maht lepitakse kokku vastava Vabariigi Valitsuse määruse, millega jaotatakse haridustoetuseks eelarves ettenähtud vahendid kohalikele omavalitsustele, kooskõlastamise käigus. Vabariigi Valitsuse komisjon toetab põhimõtteliselt ettepanekut eraldada need vahendid otse maakondlikele omavalitsusliitudele (ning Tallinna, Tartu ja Pärnu linnale) kuid eelistab seda teha Siseministeeriumi poolt algatatud maakondlike omavalitsusliitude tugevdamise kontseptsiooni valmimise raames.
5. Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2007-2011 kohaselt töötatakse rahvastikuminiistri juhtimisel välja lastehoiu infrastruktuuri arendamise kontseptsioon. Haridus- ja Teadusministeerium on seisukohal, et kooliks parema sotsiaalse, vaimse ja füüsilise valmisoleku tagamiseks tuleb kõik lapsed kaasata eelõpetusse vähemalt aasta enne kooli ja lastehoiu infrastruktuuri arendamise kontseptsioonis tuleks sellega arvestada. Laste eelõpetuse toetamise põhimõtete osas jätkatakse läbirääkimisi.
6. Huvihariduse kättesaadavuse ja kvaliteedi arendamiseks on oluline riigieelarvest laste ja noorte huvitegevust- ja haridust toetada. Vabariigi Valitsuse komisjon peab oluliseks huvikooli seaduse jõustumist 1. septembril 2007 ning Haridus- ja Teadusministeerium on taotlenud riigieelarve strateegia raames riigieelarvelist toetust huvikoolidele. Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2007-2011 kohaselt töötatakse kultuuriministri juhtimisel välja ringiraha õigusakti eelnõu. Huvitegevuse- ja hariduse toetamise põhimõtete osas jätkatakse läbirääkimisi.
7. Haridus- ja Teadusministeerium kavandab 2008 eelarves üldhariduskoolide 1.-9. klassi õpilaste koolilõuna toetuse suurendamise. Edaspidi on plaanis koolilõuna toetust laiendada ka gümnaasiumiastme õpilastele. Koolilõuna toetuse jaotuspõhimõtete üle (s.h. lisamise üle omavalitsuste tulubaasi) jätkatakse läbirääkimisi.
8. Õpilaskodutoetuse rakendamine aitab vähendada väljalangevust põhikoolist ja toetab materiaalselt vähekindlustatud peredes kasvavate laste õppimisvõimalusi. Riiklikult toetatava õpilaskodu kohtade vajaduseks on planeeritud ca 1 % põhikooli õpilaste üldarvust

ehk ca 1300 õpilaskodu kohta. Gümnaasiumivõrgu ümberkorraldamisel on tulevikus kavas laiendada õpilaskodude programmi täiendavalt gümnaasiumiastme õpilastele. Haridus- ja Teadusministeerium taotleb 2008 eelarves õpilaskodude finantseerimise kasvu.

9. Õpilaste koolisõidu kulutuste kompenseerimist kohalikele omavalitsustele riigieelarves ette ei nähta. Vabariigi Valitsuse komisjon on seisukohal, et õpilaste transpordi korraldamine on kohalike omavalitsuste kohustus, mida finantseeritakse kohalikest eelarvetest. Eeldatav tulubaasi kasv võimaldab kohalikel omavalitsustel kavandada piisavalt vahendeid ka koolitranspordi kulude katmiseks.
10. Vabariigi Valitsuse komisjon toetab ettepanekut jätkata ujumise algõpetuse läbiviimise toetamist. Riigieelarve strateegias on riikliku ujumisõpetuse programmi jätkamiseks Kultuuriministeeriumile vastavad vahendid ette nähtud.
11. Noorte kõrgharidusega õpetajate esmakordse tööleasumise motiveerimiseks väikelinnadesse ja maapiirkondadesse, samuti vene õppekeelega koolidesse, on Haridus- ja Teadusministeeriumil plaanis 2008. aastal käivitada pedagoogilise kõrgharidusega õpetajatele tagastamatu stardiraha maksmine.
12. Vabariigi Valitsuse komisjon leiab, et lisaks riigipoolsele toele ja kavandatavatele meetmetele peavad ka kõik kohalikud omavalitsused kaasa aitama Üldharidussüsteemi arengukava aastateks 2007-2013 ja Noorsootöö strateegia 2006-2013 rakendamisele, käesoleva kokkuleppe eesmärkide täitmisele ja haridussüsteemis olevate probleemide lahendamisele. Eeldame, et riigipoolsete toetussummade eraldamise korral tagavad kõik kohalikud omavalitsused:
  - 12.1. eraldiste sihtotstarbelise ja efektiivse kasutamise ning omapoolse kaasfinantseerimise olulistest hariduse ja noorsootöökuludes vähemalt samas mahus, mis 2007 eelarveaastal;
  - 12.2. õpetamise kõrge kvaliteedi kohalikele omavalitsustele kuuluvates üldhariduskoolides, mille puhul on esmatähtis kindlustada need koolid kvalifitseeritud õpetajate olemasoluga ja kaasaegse õpikeskkonnaga;
  - 12.3. kohaliku omavalitsuse pädevuses olevate meetmete tõhusa rakendamise koolist väljalangevuse vähendamiseks ja koolikohustuse täitmiseks oma haldusterritooriumil elavate koolikohustuslikus eas olevate õpilaste suhtes;
  - 12.4. laste valmisoleku ja sujuva ülemineku kooli võimaldades kõikidele oma haldusterritooriumil elavatele koolieelses eas olevatele lastele osalemise eelõpetuses vähemalt aasta enne kooli;
  - 12.5. koostöös naaberomavalitsustega oma haldusterritooriumidel demograafiliselt ja logistiliselt põhjendatud koolivõrgu kujundamise, arvestades eelkõige kodulähedase algkooli säilimist ja gümnaasiumiastme koondumist vähematesse koolidesse, suuremates tõmbekeskustes eraldi koole gümnaasiumiastmega või 7.-12. klassidega;
  - 12.6. noortele mitmekesised võimalused isiksuse arenemiseks lisaks formaalharidus-süsteemi võimalustele lähtudes noorsootöö strateegias 2006-2013 määratletud eesmärkidest ning nende saavutamise indikaatoritest.

### ***Kokkulepe***

1. Jätkatakse läbirääkimisi riigieelarvest kohalikele eelarvetele eraldatava haridustoetuse süsteemi muutmiseks vastavalt 2007. aasta eelarveläbirääkimistel saavutatud kokkulepetele uue rahastamismudeli osas. Uut üldharidussüsteemi rahastamismudelit rakendatakse alates 1. jaanuarist 2008, kui kokkulepped mudeli osas on saavutatud hiljemalt septembris 2007. Mudeli seletuskiri lisatakse lõpp-protokollile.
2. Uus üldharidussüsteemi rahastamismudel käsitleb eelkõige õpetajate palgavahendite jaotuspõhimõtete muutmist ning tagab senisest paremini hariduse kättesaadavuse ning kvaliteedi. Rahastamismudel on õppekava- ja arvestusliku klassikomplekti põhine. Mudel

arvestab lisaks õpilaste arvule klassis ka klassikomplekte, õppekava maksumust erinevatel kooliastmetel, laste individuaalsust ja hariduslikke erivajadusi ning sellega seotud tugisüsteeme, kakskeelset õpet, õpetaja kvalifikatsiooni, lisades täiendava ressursi klassijuhatajate tasu ja kooli juhtimiskulude (direktori, õppealajuhataja palgavahendid) ning pedagoogide täienduskoolituse kulude kompenseerimiseks. Mudeli paindlikkus võimaldab ka töötasude diferentseerimist, läbi viia koolikorralduslikke muudatusi ja arvestada õpilase individuaalsusega.

3. Rahastamismudeli edasiarendamisel täpsustatakse regionaalpoliitiliselt eriolukorras olevate koolide täiendava finantseerimise tingimusi.
4. Jätkatakse läbirääkimisi järgmiste 2008 riigieelarveliste toetusliikide mahtude ja jaotuse osas:
  - a. investeringutoetused;
  - b. õppevahendite- ja õpikute toetus;
  - c. koolide IKT infrastruktuuri arendamise toetus;
  - d. koolilõunatoetus;
  - e. õpilaskodude toetus;
  - f. muudeks hariduskorralduslikeks ja ühistegevuseks ettenähtud vahendid.
5. Jätkatakse läbirääkimisi lastehoiu infrastruktuuri arendamise, laste eelõpetuse toetamise, huvitegevuse ja -hariduse toetamise, tugisüsteemide (logopeedide ja abiõpetajate) rakendamise toetamise, samuti pedagoogilise kõrgharidusega õpetajatele tagastamatu stardiraha maksmise põhimõtete osas.
6. Moodustada alltöörühm haridusvaldkonna investeringute vajaduste mahu ja investeringutoetuse omavalitsuste tulubaasi lisamise võimaluse analüüsimiseks.
7. Üleriigiliste omavalitsusliitude esindajad kaasatakse kvalifitseeritud õpetajate koolidesse tööleasumise motivatsiooniprogrammi ettevalmistamis- ja rakendamisprotsessi.
8. Üleriigiliste omavalitsusliitude esindajad kaasatakse EL struktuurfondide vahendite Elukeskkonna arendamise rakenduskavas ja Inimressursi arendamise rakenduskavas kavandatud haridus- ja noorsootööd puudutavate meetmete rakendamisprotsessi.

### *Eriarvamused*

1. Eraldada riigieelarvest kohalike eelarvete toetamiseks õpilaste koolisõidu kulude katmisel vähemalt 200 miljonit krooni. Töötada välja ühtne süsteem õpilaste koolisõidu kulude katmiseks.
2. Näha ette vahendid kompenseerimaks nende omavalitsuste kulusid, kus õpetajate kvalifikatsioon erineb oluliselt klassi õpetamise kulude (baasmaksumuse) arvestamise aluseks olevast pedagoogi kvalifikatsioonist juhul, kui üleriigiliselt kehtestatakse rohkem kui üks pedagoogi palga alammäär.

## **III Sotsiaal-, töö ja tervishoiu valdkond**

### **1. Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni ettepanekud:**

1. Jätkata vastavalt 2007. aasta läbirääkimistel kokkulepitule läbirääkimisi olemuslikult omavalitsuslike funktsioonide kohalikele omavalitsustele üleandmise küsimustes eesmärgiga

suurendada omavalitsuste otsustusõigust ja vastutust. Riigieelarvelised vahendid peavad katma kohalikele omavalitsustele üleantavate funktsioonide maksumuse ning katma funktsiooni täitmise kaasnivad administreerimiskulud.

2. Haigekassa tervishoiuteenuste loetelus märgitud piirhind peab hõlmama kõiki tervishoiuteenuste osutamiseks vajalikke kulusid, välja arvatud kulutused teadustegevusele ning õpilaste ja üliõpilaste koolitamisele. Seejuures tagada hooldusravi voodikoha maksumuse hüvitamine, mis ületab haigekassa poolt finantseeritavat osa.
3. Keskvalitsusel näha ette vahendid mitmekülgset esmatasandi teenust pakkuvate esmatasandi tervishoiu keskuste infrastruktuuri väljaarendamiseks.
4. Kavandada lisaks koolitervishoiuteenuse rahastamisele ka koolieelsetes lasteasutustes tervishoiuteenuse rahastamist haigekassa vahenditest.
5. Toimetulekutoetusteks kavandatavates vahendites peab selle üldmahust vähemalt 15 % olema kavandatud toetuste määramise ning väljamaksmisega seotud administratiivkulude, uute teenuste loomise ja olemasolevate arendamise kulude katmiseks (sh investeringuteks), kuid mitte vähem kui 38 miljonit krooni. Vahendite eristamist administratiivkuludeks, teenuste loomiseks ja arendamiseks ei saa pidada otstarbekaks.
6. Töötada välja seadusandlik regulatsioon kohalikele omavalitsusüksustele toimetulekutoetusteks eraldatud vahendite aasta lõpu jääkide kasutamise võimaluste laiendamiseks sotsiaalvaldkonnas või sellele seatud piirangute vähendamiseks.
7. Näha ette vahendid kohalike omavalitsuste sotsiaalhoolekande infrastruktuuri väljaarendamiseks - investeringutoetuseks vähemalt 240 miljonit krooni aastas.

## **2. Valitsuskomisjoni ettepanekud:**

**Haridus- ja teaduspoliitika: Poliitika juurutamine, mis kindlustaks Eesti elanikele konkurentsivõimelise, võrdseid võimalusi pakkuva hariduse kättesaadavuse ning Eesti teaduse arengu ja selle kaudu oskused ning teadmised edukaks toimetulekuks üleilmastumise tingimustes**

1. Seab eesmärgiks suurendada aastaks 2010 täiskasvanute hariduses osalejate osakaalu 6%lt 12,5%ni. Täiendatud Euroopa Sotsiaalfondi programm "Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine" – tähtaeg 2008 IV kvartal.
  - Tööhõive tõstmiseks teeme koostööd eelkõige pikaajaliste töötute ja mitteaktiivsete aktiveerimiseks läbi tiheda ja tõhusa koostöö kohalike omavalitsuste ning Tööturuameti piirkondlike osakondade vahel.
  - Kaasame omavalitsusliidud kui olulised partnerid programmeerimisperioodi 2007 - 2013 Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) rakendamise protsessi

**Sotsiaal- ja tervisepoliitika: Võimaluste loomine Eesti inimestele väarikaks ja aktiivseks eluks vanaduspõlves, sotsiaalse turvalisuse suurendamine ühiskonnas, tööealiste puudega inimeste seas 50% tööhõive saavutamine 15 aastaga, tervena elatud eluea pikendamine**

2. Näeb ette rehabilitatsiooni ja tugiteenuste suuremat rahastamist, et terviseprobleemidega ja puuetega inimesed saaksid võimalikult kiiresti naasta tavapärasesse elu- ja töökeskkonda.
  - Kaasame KOVe sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu koostamisse – tähtaeg 2009 IV kvartal.
3. Suurendab terviseedenduse programmide mahtu.
  - Näeme ette vahendid EL struktuurfondide vahendite programmeerimisperioodil aastateks 2007-2013 inimressursi arendamise rakenduskava „Pikk ja kvaliteetne

tööelu“ meetmest rahvatervisealase paikkondliku tegevuse ja loodud võrgustiku võimendamisele ning edasiarendamisele.

4. Propageerib tervislikku toitumist koolides ja teistes lasteasutustes.
  - Teeme koostööd tervist säästva ja edendava õpi- ja töökeskkonna põhimõtete rakendamiseks lasteaedades ja koolides ning tervisliku toitumise propageerimiseks lasteaedades ja koolides. Laste õiguste strateegia 2008 rakenduskavas nähakse selleks ette vastavad vahendid.
5. Karmistab järelevalvet õpi- ja töökeskkonna tervisenõuete täitmise üle.
  - Muudame seadusandlust selliselt, et koolitervishoiuteenuse korraldamise kohustus seotakse koolitusloaga ning koolipidaja kohustuseks on tagada koolitervishoiuteenuse osutamiseks standardile vastav tööruum koos sisustusega. Eesti Haigekassa kohustuseks jääb rahastada teenust 12 kuu jooksul vastavalt tegevuspõhiste kuludele.
6. Töötab välja tervikliku riikliku alkoholipoliitika, mis seab eesmärgiks alkoholi kuritarvitamisest tingitud negatiivsete tagajärgede olulise vähendamise.
  - Omavalitsusliitude Koostöökogu toetab ja rakendab alkoholi nõudluse ja tarbimise vähendamise ning kättesaadavuse piiramise meetmeid eesmärgiga vähendada alkoholi kuritarvitamisest tingitud negatiivseid tagajärgi.
7. Tagab ravikindlustuseta isikutele juurdepääsu perearstiteenusele.
  - Töötame välja tööturult heitunud vähemalt üldarstiabi mahus finantskaitse tagamise süsteemi KOV poolt ning lepime kokku riigieelarvest selleks KOV tulubaasi suurendamiseks vajamineva eraldise 2009-2011 riigieelarvestrateegia koostamise ajaks.
8. Muudab läbipaistvamaks haiglate rahastamise, viies tervishoiuteenuste hinna kulupõhiseks.
  - Teeme koostööd hooldusravi (õendusabi) ja sotsiaalhoolekande teenuste integreerimiseks eesmärgiga tagada kõigile inimestele väärikas vananemine ja oma terviseprobleemiga toimetulek. Selleks arendame välja vajalikud sotsiaal- ja tervishoiuteenused ning rahastamisskeemid.
  - Töötame välja 2009-2011 riigieelarvestrateegia koostamise ajaks esmatasandi tervishoiu keskuste infrastruktuuri väljaarendamise rakendusplaani.
9. Tagab riikliku HIVi ja AIDSi vastu võitlemise ja ennetuse strateegia aastateks 2006–2015 elluviimise. Eelkõige keskendub valitsusliit ennetustegevusele noorte ja lastevanemate hulgas hoidmaks ära nakatumist HIVi. Valitsusliit seab eesmärgiks vähendada HIVi nakatunute uute juhtumite arvu ühe miljoni elaniku kohta aastas Euroopa regiooni keskmisele tasemele (50–70 juhtu aastas).
  - Jätkame koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga projektipõhist õpetajate täiendkoolitust ning laste harimist riskikäitumise, seksuaaltervise ning pereplaneerimise osas kuni uue üldharidusõppekava valmimiseni ja rakendumiseni, eesmärgiga vältida HIV jt haigestumist. Vahendid selleks taotletakse Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarvesse.

### ***Kokkulepe:***

1. Jätkata läbirääkimisi.

## **IV Kultuuripärand ja sport**

### **1. Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni ettepanekud:**

1. Näha riigieelarves ette investeeringutoetus kohalikele omavalitsustele kultuuri- ja spordi infrastruktuuri arendamiseks - investeeringuteks, vähemalt 250 miljonit krooni aastas.
2. Kohalikele omavalitsustele kuuluvate üleriigilise tähtsusega kultuuriobjektide rahastamisel näha investeeringute osas ette vähemalt 50 % riigi osalus.
3. Analüüsida kultuurivaldkonna investeeringutoetuse vahendite vajadust ja võimalusi nende lisamiseks kohalike omavalitsusüksuste tulubaasi.
4. Kaasata üleriigiliste omavalitsusliitude esindajad juba käivitunud ja käivituvate programmide töösse.

### **2. Valitsuskomisjoni ettepanekud:**

1. Kultuuriministeerium kavandab 2008. aasta riigieelarvest investeeringutoetust kohaliku omavalitsuse kultuuri- ja spordiobjektidele 144 336 000 krooni.
2. Kultuuriministeerium kavandab rahvaraamatukogude teavikute soetamiseks eraldada riigieelarvest 35 000 000 krooni (kasv 3 140 000 krooni)
3. Jätkub rahvaraamatukogude IT riistvara soetuse toetamine summas kuni 2 000 000 krooni
4. Tervisespordi arendamiseks suurendab ministeerium maakondlike tervisespordikeskuste suunatud programmi summad 2008 aastal 12 000 000 kroonini
5. Laulu- ja tantsupeotraditsiooni hoidmiseks suurendatakse kooride-, rahvatantsurühmade ning orkestrite tegevustoetusi 24 000 000 kroonini.
6. Alklassidele mõeldud ujumise algõpetuseprogrammi toetussumma kahekordistatakse 7 200 000 miljoni kroonini.
7. Kultuuriministeerium ei muuda Kultuurkapitali seadust rahaeraldamise ümberkorraldamise suhtes ning prognoosib maakondlikele ekspertgruppidele projektide toetuseks 29 039 850 krooni.
8. Kultuuriministeerium plaanib 6-19 aastastele suunatud huvialaringides osalemise kompensatsiooniks mõeldud summade väljamaksete põhimõtted välja töötada 2007 III kvartalis. Reaalsed toetused KOV planeeritakse 2009 riigieelarves (2008-2009 õppeaasta).

## **V Teehoid, ühistransport ja IKT**

### **1. Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni ettepanekud:**

1. Teehoiu korraldamise tagamiseks suurendada teeseaduses kütuseaktsiisist laekuvate vahendite kohalike teede hoiuks eraldatavat osa 30 %-ni Jätkata läbirääkimisi teehoiu vahendite kulupõhiste jaotuspõhimõtete väljatöötamiseks, eesmärgiga tagada nimetatud vahendite õiglasem, sealhulgas ka erinevaid kulutingimusi arvestav jaotus kohalike maanteed ja tänavate vahel kindlustamaks eri liiki ja eri omandis olevate teede vastavus teeseadusest tulenevatele nõuetele.
2. Valmistada ette teeseaduse muudatus, millega:

- 2.1. seadustatakse kergliiklusteede võrdne kohtlemine maanteedega või tänavatega;
  - 2.2. luuakse võimalus kanda teeregistrisse tänavaid mis asuvad väljaspool linnu alevaid ja alevikke;
  - 2.3. kavandatakse võimalus ka metsateede avalikuks kasutamiseks.
3. Suurendada maakonna ühistranspordiliinidele eraldatavat toetust 40 % võrreldes 2007. aastaga.
  4. Näha ette vahendid linnu läbivate riigimaanteedega hoiu rahastamiseks.
  5. Kompenseerida kohalikele omavalitsustele ühistranspordiseadusest tulenev saamata jäänud piletitulu.
  6. Näha ette vahendeid riigieelarves sadamate maismaaühenduste ja rahvusvaheliste veonduse marsruutide üleriiklikult oluliste investeeringute toetamisel (sh. liikluskorraldusvahendite paigaldamiseks ja korrashoiuks).
  7. Tagada liinitoetus püsiühenduse tagamiseks väikesaartega, investeeringutoetus sadamarajatiste ja sildumiskohtade korrashoiuks.

## **2. Valitsuskomisjoni ettepanekud:**

1. Kohalike teede hoiuks nähakse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi 2008 eelarve projektis ette vähemalt 15 % teehoiuks eraldatavatest vahenditest (lähtudes Rahandusministeeriumi kevadisest majandusprognoosist moodustab see 580 miljonit krooni ehk +151 miljonit krooni võrreldes 2007. aastaga (kasv 35 %)).
2. Kohalikel omavalitsustel koos Maanteeametiga kanda riiklikku teeregistrisse lisaks kohalike teede pikkusele ka teisi teid iseloomustavaid andmeid teehoiuvahendite jaotamise paremate põhimõtete väljatöötamiseks.
3. "Teeseaduse" sätted ei tee takistusi jalgrattateede hoiu rahastamise arvestamiseks kogu teehoiuvahendite koosseisus. Kohalike omavalitsuste ettepaneku alusel võib kohalike teede hoiuraha jaotamise põhimõtteid muuta.
4. Väljaspool linnu, alevaid ja alevikke asuvate tänavate hoiukulude rahastamist on võimalik arvestada nende teede kandmisel riiklikku teeregistrisse, st tee (tänav) tunnuste täiendamisel. Vajadusel on vaja muuta vastavat Vabariigi Valitsuse määrust.
5. Metsateed ei ole avalikult kasutatavad teed ja nende teede kasutusala laiendamisel on olulised metsateede omanike seisukoht. Vastavad ettepanekud peavad tegema kohalikud omavalitsused ja metsateede omanikud.
6. Riigimaanteedega ümbesuunamiseks linnadest on vastavad ehitusobjektid ette nähtud teehoiukavas ja nende objektide nimekiri vaadatakse üle igal aastal vastavalt "Teeseaduse" sätetele.
7. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi 2008 eelarve projektis kavandatakse ühistranspordi sihtotstarbeliseks toetuseks maanteetranspordi korraldamisel (nn bussidotatsioon) 245 miljonit krooni ehk +25 miljonit krooni võrreldes 2007. aastaga. (RES 2008-2011 koostamisel taotles MKM kokku +45 miljonit krooni. MV-te taotlused liiniveole kokku moodustasid +67 miljonit krooni ehk +30 %).
8. Leppida kokku transpordi, teede ning IKT tööühenda raames Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni koordineerivas rollis Eesti Rahvusliku Liiklusohutusprogrammi aastateks 2003-2015 tegevuskava kohalike omavalitsuste pädevust puudutavate meetmete ja tegevuste kooskõlastamisel.
9. Alustada läbirääkimisi järgmistel info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) teemadel:
  1. Kiire Internet kõigile: Eesti asustatud punktides elanikele ja ettevõtetele kvaliteetse ja sobiva kiirusega internetiühenduse pakkumine mõistliku hinnaga;
  2. Üldine digitaalne asjaajamine: viia kõik Eesti omavalitsused, nende hallatavad asutused ja seotud ettevõtted üle digitaalsele dokumendihaldusele;

3. Informatsiooni lihtne leitavus ja süstematiseeritud pakkumine;
4. e-demokraatia kasutuselevõtt: elanikel on võimalik omavalitsuse kodulehekülje vahendusel osaleda interaktiivsetes foorumites ja debattide omavalitsuse elukorralduse ning arengu küsimustes. Loodud on õiguslik raamistik elektrooniliselt avaldatud arvamuste samaväärseks arvestamiseks traditsioonilisel meetodil esitatud arvamustega;
5. e-teenuste laialdane kasutuselevõtt omavalitsustes.

### ***Kokkulepe***

1. Jätkata läbirääkimisi tehoiu rahastamise küsimustes.
2. Alustada läbirääkimisi IKT teemade osas.

## **VI Maade munitsipaliseerimine ja omaniku kohustuste täitmise tagamine jätkuvalt riigi omandis oleval maal**

### **1. Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni ettepanekud:**

1. Taotleda Vabariigi Valitsuselt riigi maapoliitika selget defineerimist, sealhulgas riigi maareservi suuruse kindlaksmääramist.
2. Seadustada võimalus vaba- ja reformimata riigimaa munitsipaliseerimiseks kohalikele omavalitsustele pandud ülesannete täitmiseks, sh arendustegevuseks, ettevõtluse soodustamiseks, jne. Töötada välja ning rakendada munitsipaalmaa sihtotstarbe muutmise lihtsustatud kord.
3. Kavandada õiguslikud alused avalike ülesannete (teede, tänavate, väljakute, parkide, mänguväljakute, kalmistute jmt rajamine) täitmiseks vajalike eraomanike maade vahetamiseks riigi maareservi ja reformimata riigimaade vastu.
4. Näha ette, et maad, mis kuulusid enne natsionaliseerimist omavalitsustele peaksid kuuluma munitsipaliseerimisele.
5. Reformimata riigimaade hooldamise ja haljastamise kulud tuleb katta riigieelarvest. Kavandada riigi ja kohaliku omavalitsusüksuse vaheline lepinguline suhe reformimata riigimaade korrashoiuks ning planeerida selleks riigieelarves piisavalt vahendeid.

### **2. Valitsuskomisjoni ettepanekud:**

1. Valitsusliidu programm aastateks 2007-2011 näeb ette ka riigi valitsemiseks mittevajaliku maa tsiviilkäibesse andmise. Selle tagamiseks kavandatakse 2007. aasta jooksul sõnastada riigi maareservi moodustamise põhimõtted ning määratleda riigi maareservi vajadused 2008. aasta jooksul.
2. Reformimata maa munitsipaalomandisse andmine kohaliku omavalitsuse ülesannete täitmiseks, sh arenguks, on ka täna "seadustatud" maareformi seaduse §-s 28 mille lg 2 kohaselt on lisaks lg 1 nimetatud maadele võib munitsipaalomandisse anda ka maad, mis on vajalik kohaliku omavalitsusüksuse ülesannete täitmiseks ja arenguks. Munitsipaalmaa sihtotstarbe muutmisele on piirangud seatud vaid sotsiaalmaa sihtotstarbe suhtes ning sihtotstarbe muutmise erikorra kehtestamine ei ole vajalik. Sotsiaalmaa on munitsipaalomandisse antud selgelt üldistes huvides ja kohaliku omavalitsuse ülesannete täitmiseks, mistõttu selle sihtotstarbe muutmise vajadus saab olla vaid erandlik, mitte tavapärase protseduur.
3. Ei ole põhjendatud täiendava vahetusmenetluse sätestamine õigusaktides. Vajadusel on võimalik avalike ülesannete täitmiseks vajalikku maad munitsipaalomandisse anda ning ka kohalikul

omavalitsusel võimalik rakendada eramaade sundvõõrandamise menetlust oluliste objektide realiseerimiseks. Märgime, et reformimata maa ei saa olla (vahetus)tehingute objektiks põhjusel, et nimetatud maa on reformimata.

4. Maareformi seaduse lg 1 p 7 ja 8 kohaselt antakse munitsipaalomandisse 1940. aasta 16 juuni seisuga kohaliku omavalitsusüksuse omandis olnud ja käesoleval ajal munitsipaliseerimist taotleva kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumil asuv maa, välja arvatud maa, mis kuulub riigi omandisse jätmisele vastavalt maareformi seaduse §-le 31 või mis kuulub ostueesõigusega erastamisele vastavalt maareformi seaduse §-dele 7, 8, 9 või 10 või mis kuulub omandisse andmisele endise kruntrendimaa (obrokimaa) omandisse andmise ja kompenseerimise seaduse alusel; samuti antakse munitsipaalomandisse 1940. aasta 16 juuni seisuga külakogukonna omandis olnud ühismaa, välja arvatud maa, mis kuulub tagastamisele või ostueesõigusega erastamisele maareformi seaduse §-des 6-10 sätestatud ulatuses.

5. Reformimata riigimaade korrashoiu teravamate probleemide lahendamiseks on jäätmeseadust täiendatud (jõust 11.03.2007) keskkonnateenistuste kohustusega korraldada reformimata maal jäätmete käitlemine ja saastuse likvideerimine. Reformimata maade haljastamise tagamise küsimus seondub aga eelkõige kohalike omavalitsuste tegevusega eelkõige puhke- ja vabaaja veetmiseks mõeldud maade munitsipaalomandisse taotlemisega. Riigimaade, sh riigi reservmaade, korrashoiuks kavandatakse järgmisest aastast vastavate vahendite ettenägemist riigieelarves.

### ***Kokkulepe***

1. Riigi maareservi moodustamise põhimõtted valmistatakse ette 2007 III kvartalis.
2. Jätkata läbirääkimisi vaba- ja reformimata riigimaa, aga samuti ka enne 16.06.1940.aastat munitsipaalomandisse kuulunud maade munitsipaliseerimise küsimuste osas.
3. Jätkata läbirääkimisi avalike ülesannete täitmiseks vajalike eraomanike maade vahetamise osas riigimaade vastu või rahalise kompenseerimise osas riigieelarve vahenditest.
4. Keskkonnaministeerium suurendab riigi omandis olevate maade hooldamisega seotud tööde finantseerimist, et tagada nimetatud maade korrashoid. Eesmärgiks – 2008. aastaks saavutatakse hooldamine riigieelarvest. Kohalikud omavalitsused jätkavad reformimata üldkasutatavate maade munitsipaalomandisse vormistamisega ja maareformi lõpuleviimiseks vajalike muude toimingutega.

## **VI Keskkonnakaitse ja veemajandus**

### **1. Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni ettepanekud:**

1. Näha ette riigipoolne osalus kordades kasvanud tööde hindade kasvu osaliseks katmiseks kohalike omavalitsuste EL fondidest rahastatavates keskkonnakaitsealises, veemajanduse ja ehitusprojektides, mis on esitatud finantseerimisperioodiks 2004 - 2006.
2. Kavandada riigipoolne osalus kohalike omavalitsuste EL fondidest rahastatavates keskkonnakaitsealises, veemajanduse ja ehitusprojektides, eelarveperioodil 2007 - 2013, ning otsida võimalusi kohalike omavalitsuste omaosaluse vähendamiseks.
3. Keskkonnaministeeriumil töötada välja riigi ja kohalike omavalitsuste keskkonna-alaste funktsioonide kaardistamine, maksumuse hindamine ja selge ülesannete ning selleks vajalike vahendite jaotus.

4. Taotleda, et Keskkonnaministeerium koos üleriigiliste omavalitsusliitudega valmistaks ette õigusaktide eelnõud linnakeskkonna väärtustamiseks looduse parema kaitseks ja terviklikult planeeritud eksponeerimiseks luues võimaluse linna rahvusparkide moodustamiseks.

5. Taotleda, et kohalikele omavalitsustele seadusega või seaduse alusel pandava funktsiooni või ülesande lisamisele Keskkonnaministeeriumi haldusalas eelneb majandusanalüüs ning lisanduvate ülesannete täitmiseks vajalike vahendite hindamine. Keskkonnaministeerium informeerib Rahandusministeeriumit lisanduvatest ülesannetest tulenevatest täiendavatest kuludest kohalike omavalitsuste eelarvetele ja Rahandusministeerium taotleb kulude katteks vastavalt vahendeid. Nimetatud õigusaktide eelnõude väljatöötamise töögruppidesse kaasatakse kohalike omavalitsuste esindajaid.

## **2. Valitsuskomisjoni ettepanekud:**

1. Keskkonnainfrastruktuuri, sh veeinfrastruktuuri ehitusprojekte kavandatakse rahastada vastavalt väljatöötamisel oleva Veeinfrastruktuuri rahastamise põhimõtetele (koostatakse 2007 III kvartalis), kus leiab kajastamist ka omavalitsuste osalus nimetatud arendustöös. Näeme ette ka vajadust vee-ettevõtete poolseteks kriitilisteks analüüsideks projektide maksumuste osas. Siinkohal KKM püüab anda ka nõu analüüsides tegemisel.

2. Keskkonnaministeerium kavandab riigipoolse osaluse kohalike omavalitsuste EL fondidest rahastatavates keskkonnakaitsete, veemajanduse ja ehitusprojektides eelarveperioodil 2007-2013.

3. Keskkonnaministeerium on jätkuvalt seisukohal, et seadustes on piisavalt funktsioonid määratletud, vajalike täiendavate analüüsides juures peaks juhtroll olema kas Siseministeeriumil või omavalitsusliitel.

4. Keskkonnaministeerium on seisukohal, et Looduskaitse seadus (LKS) annab piisavad võimalused looduse kaitseks KOV tasandil.

5. Kohalikele omavalitsustele seadusega või seaduse alusel pandava funktsiooni või ülesande lisamisele Keskkonnaministeeriumi haldusalas eelneb majandusanalüüs ning lisanduvate ülesannete täitmiseks vajalike vahendite hindamine. Keskkonnaministeerium informeerib Rahandusministeeriumit lisanduvatest ülesannetest tulenevatest täiendavatest kuludest kohalike omavalitsuste eelarvetele.

## ***Kokkulepe***

1. Keskkonnaministeerium arvestab keskkonnavalaste tegevuste planeerimisel kohalike omavalitsuste eelarvete tugevdamise vajadusega riiklike ja kohalike keskkonnaprioriteetidega määratud ülesannete täitmiseks. Keskkonnaministeerium arvestab keskkonnavalaste tegevuste planeerimisel kohalike omavalitsuste eelarvete tugevdamise vajadusega riiklike ja kohalike keskkonnaprioriteetidega määratud ülesannete täitmiseks. Keskkonnaministeerium töötab 2007 III kvartalis välja Veeinfrastruktuuri rahastamise põhimõtted, milles kajastatakse ka omavalitsuste osalus nimetatud arendustöös.

2. Keskkonnaministeerium kavandab riigipoolse osaluse eelarveperioodil 2007-2013 kohalike omavalitsuste EL fondidest rahastatavates keskkonnakaitsete ja veemajanduse projektides.

3. Jätkatakse läbirääkimisi kohalike omavalitsuste keskkonna-alaste funktsioonide täpsustamise, kaardistamise ja maksumuse hindamise osas.

4. Jätkatakse läbirääkimisi võimalike õigusaktide eelnõude väljatöötamiseks linnakeskkonna väärtustamiseks, looduse paremaks kaitseks ja terviklikuks eksponeerimiseks.

5. Kohalikele omavalitsustele seadusega või seaduse alusel pandava funktsiooni või ülesande lisamisele Keskkonnaministeeriumi haldusalas eelneb majandusanalüüs ning lisanduvate ülesannete täitmiseks vajalike vahendite hindamine. Keskkonnaministeerium informeerib Rahandusministeeriumit lisanduvatest ülesannetest tulenevatest täiendavatest kuludest kohalike omavalitsuste eelarvetele ning taotleb kulude katteks vastavalt vahendeid. Õigusaktide eelnõude väljatöötamise töögruppidesse kaasatakse kohalike omavalitsuste esindajaid.

### *Eriarvamused*

1. Linna rahvusparkide moodustamise seadustamise vajalikkus.

## **VII Muud eraldised, toetused ning lahendamist vajavad küsimused**

### **1. Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni ettepanekud:**

1. Eraldada üleriigilistele omavalitsusliitudele riigieelarvest toetus vähemalt 8 miljonit krooni, tulenevalt kohalikele omavalitsustele lisandunud kuludest seoses Eesti liitumisega Euroopa Liiduga, sellega kasvanud vajadusest tihendada suhtlemist ning koostööd EL, EN ja Europarlamendi struktuuridega, teiste riikide omavalitsuste, maailma ja Euroopa omavalitsuste koostööorganisatsioonidega.

2. Eraldada Euroopa Liidu struktuurifondide vahenditest kavapõhiselt raha omavalitsusliitudele eesmärgiga tugevdada omavalitsuste strateegilise juhtimise alast suutlikkust (avalike teenuste pakkumiseks kaasaegsete haldusprotsesside kirjeldamine ja juurutamine organisatsiooni tasandil kohalikus omavalitsuses).

3. Näha riigieelarves kohalikele omavalitsusüksustele ette vahendid omandireformi tulemusena tekitatud sundüürike probleemi lahendamiseks vastava elamufondi loomiseks, võimaldades seda teha ka koostöös erasektoriga.

## **VIII Lõppsätted**

1. Jätkata töörühmade ja delegatsioonide tasemel läbirääkimisi kohalike omavalitsuste tulubaasi, 2008. aasta riigieelarveliste eraldiste, riigieelarve strateegia 2008-2011 eraldiste ja Euroopa Liidu struktuurifondide 2007-2013 programmeerimisperioodil lisanduvate vahendite küsimustes eesmärgiga jõuda pooli rahuldavate lahendusteni läbirääkimiste lõpp-protokolli allkirjastamise ajaks.

2. Pooled kavandavad 2008. aasta eelarve ja 2008-2011. aasta riigieelarve strateegia läbirääkimiste lõpp-protokolli allkirjastamist enne riigieelarve projekti lõplikku esitamist Vabariigi Valitsusele, kuid mitte hiljem, kui 26. septembril 2007.

Vallo Reimaa

Viktor Svjatõšev

Ülle Erman

Regionaalminister,  
Valitsuskomisjoni esimees

Eesti Linnade Liidu juhatuse  
liige

Eesti Maaomavalitsuste Liidu  
aseesimees

03. juuli 2007